pentinas, juvelyro plaktukas, galąstuvo dalis, nemažai žiestos ir lipdytos, grublėtu paviršiumi keramikos.

Tyrinėjimų metu rastoji archeologinė medžiaga datuojama lm.e. tūkst. antrąja puse - 11 m.e. tūkst. pirmaisiais amžiais, t.y. kovų su kalavijuočiais laikais. Tyrimai parodė, kad Kalnelyje būta dviejų pilių, kaip ir gretimoje Žagarėje (Raktuvė ir Žvelgaitis). Rasta archeologinė medžiaga neprieštarauja spėjimui, kad čia XIIIa. stovėjo Žiemgalių pilis Sidabrė.

***Jonas Stankus***

## JURGAIČIŲ PILIAKALNIO GYVENVIETĖ

1991m. MA LII tyrinėjo Jurgaičių piliakalnio (Kryžių kalnas, Šiaulių raj.) rytinėje papėdės dalyje esančią gyvenvietę. Vakarinė jos dalis, arčiau piliakalnio, jau užstatyta kryžiais. Iš šiaurinės ir rytinės pusių ją supo bevardis upeliukas, iš pietų-Kulpės upelis. Iš šiaurės ir rytinės pusių prie gyvenvietės prieina 4-5m pločio užpelkėjusios žemės ruožas. Neužstatytos kryžiais gyvenvietės dydis ir ilgis pietryčių-šiaurės vakrų kryptimi - 32m, plotis šiaurės rytų pietvakarių kryptimi apie 9m. Ištirta 282m$^2$.

Pastebėta, kad Čia yra vykę kažkokie žemės judinimo darbai (gal gyvenvietės lyginimo), nes šiaurinėje ir rytinėje dalyse kultūrinis sluoksnis užpiltas durpėmis, žemėmis, kuriose matėsi įvairių buitinių atliekų.

Tyrimų metu aptiktas 20-100cm storio kultūrinis sluoksnis. Plonesnis-20-30cm šiauriniame ir rytiniame gyvenvietės pakraščiuose, storesnis - arčiau piliakalnio ir ypač storas centrinėje dalyje - 80-100cm. Daugelyje vietų jis siekia 40-60cm. Centrinėje gyvenvietės dalyje, kultūriniame sluoksnyje, pastebėtas 5m ilgio ir 2.5-3m pločio plūkto molio sluoksnis, nusitęsęs šiaurės rytų-pietvakarių kryptimi.

Šio ploto zonoje matėsi nemažai anglių. Atrodo, kad čia būta kažkokio pastato, nors jo pėdsakų, kaip stulpaviečių ar rąstų likučių, nepastebėta. Mažesnių plūkto molio plotų pastebėta ir kitose gyvenvietės vietose.

Aptikti 9 židiniai, kurie tankiausiai (6 vnt.) išsidėstę centrinėje dalyje, plūkto molio zonoje. Židiniai įvairaus, dydžio. Mažesnieji apvalesni, 60-80cm pločio ir 80-110cm ilgio. Didesnieji stačiakampio formos, su užapvalintais kampais, jų plotis 110-150cm, o ilgis-130-190cm. Pagrindai iki 30cm įleisti į gruntą. Židiniai krauti iš akmenų. Akmenų daugiau dugne. Atrodo, kad akmenų jungimui naudotas molis, kurio gausu tarp akmenų. Židiniuose daug pelenų, anglių. Rasta ornamentuotos keramikos (puodų šukių). Pietrytiniame gyvenvietės pakraštyje buvusiame židinyje aptiktos geležies gargažės ir nedidelis geležies kritės gabalas.

Pietvakarinėje gyvenvietės dalyje pastebėtas kalkakmenio luitais (lyg plokštėmis) grįstas takas, vedąs iš piliakalnio vakarų-rytų kryptimi Kulpės upelio link. Kiek toli jis nusitęsė į vakarus piliakalnio link, neaišku, nes teritorija į vakarus užstatyta kryžiais ir negalima buvo jos tyrinėti.

Kultūriniame sluoksnyje rasta sidabrinė vyta-pinta pasaginė segė su stilizuota velniuko galvute gale, kitas segės galas nulūžęs. Aptikta: 5 geležiniai peiliai, 2 geležiniai kirstukai, smiltainio galąstuvas, įmovinis rombo formos plunksna ietigalis, įtveriamasis strėlės (arbaleto?) antgalis, žalvarinių dirbinių fragmentų, ornamentuotų puodų šukių, nedidelis geležies kritės gabalas, geležies gargažė. Sprendžiant iš rastosios medžiagos, gyvenvietėje aptiktą kultūrinį sluoksnį ir radinius galima skirti XIII-XIVa. po Kr.